Horizon.taal

Jaargang 43 - nummer 248

maart - april 2011

Taalverscheidenheid als rijkdom: inleiding (p.4)

Dua esplor- kaj instruvojaĝo tra Indonezio (p.6)

www.esperanto.be

HORIZONTAAL

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w.,
43ste jaargang.
Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.
Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd.

Redactie en administratie:

Vlaamse Esperantobond v.z.w.
Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen
tel.: 03 234 34 00   fax: 03 234 54 33
Epost: horizon.taal#skynet.be
Webstek: http://www.esperanto.be/fel/nl.

Abonnementen: 25,00 EUR

Rekeningen:

t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen: KBC 402-5510531-55
of Fortis 001-2376527-06.

IBAN-nummers van FEL:

IBAN BE66 0000 2653 3843
BIC: BPOTBEB1

Redactie:

Lode Van de Velde

Medewerkers:

Petro De Smedt, Ivo Durwael, Agnes Geelen, Paul Peeraerts, Roland Rotsaert, André Ruysschaert, Emiel Van Damme, Kris Panis, Julia Litvinova, e.a.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Advertentietarieven: (alle prijzen zijn in euro)

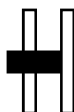
	1-malig	3-malig*	6-malig*
formaat 1/1:	250	625	1000
formaat 1/2:	150	375	600
formaat 1/3:	110	275	440
formaat 1/4:	80	200	320
formaat 1/6:	55	140	220
formaat 1/12:	30	75	12

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie van een door u drukklaar geleverd exemplaar.

Op deze tarieven geldt het BTW-tarief van 21%.

Kleurtoeslag bedraagt 125 euro per kleur en per inlassing.

VOORWOORD

Beste vrienden,

Dit is het laatste nummer dat onder mijn redactie verschijnt. Vanaf het nummer mei-juni zal een nieuwe, jonge doch niet onervaren redacteur het van mij overnemen: namelijk Kimmie Spaapen, studente toegepaste taalkunde (Duits-Italiaans) aan de Artesis hogeschool Antwerpen en een echte polyglot, die een 10-tal talen spreekt.

Bij deze wordt ook het redactieadres definitief gewijzigd in <horizon.taal#esperanto.be>.

Ondertussen wens ik jullie alvast veel leesplezier. Ook ditmaal beginnen we weer met een artikel over taal, meer bepaald over taalverscheidenheid, gevolgd door het verslag van een werkreis door Indonezië.

Lode

INHOUD

Deze artikelenreeks ontstond naar aanleiding van een lezing in het Esperanto, door mij gehouden op vrijdag 8 oktober inte Antwerpen.

Het bestaan van taalverscheidenheid is allerminst een geheim: ga de deur uit in een stad als Antwerpen en het wordt een evidentie. Het spijtige is dat velen bij het horen van taalverscheidenheid meteen ook denken aan het oudtestamentische. Oudtestamentisch verhaal over de toren van Babel en de spraakverwarring: taalverscheidenheid als ongemak, als belemmering, als straf. Taal als oorzaak van verdeeldheid – zelfs van haat. Taal als probleem. Heel concreet wordt dan gesproken over taalbarrières die overwonnen moeten worden, over vertaalproblematiek en het geld dat pakweg de Europese Unie moet "verspillen" aan het overbruggen van taalkloven.

Het heeft weinig zin om te proberen te ontkennen dat taalverscheidenheid de internationale communicatie sterk bemoeilijkt, en dat is geenszins mijn bedoeling. Taal bezit inderdaad een aanzienlijk problematisch karakter; het is net dit besef dat geleid heeft tot de geboorte van het Esperanto. Maar er is ook een andere kant, en het is die kant waar ik het in deze artikelenreeks over wil hebben: taal is niet alleen ongemak, het is ook rijkdom.

Niet de economische rijkdom van de kapitalist, natuurlijk, maar wel de menselijke, culturele rijkdom van de filoloog en de polyglot, van de taalwetenschapper en de poëzieliefhebber, de rijkdom ook van de antropoloog – en, niet te vergeten, van elke taalgebruiker met een liefde voor zijn moedertaal. Dat laatste wordt wel heel erg duidelijk, tastbaar, als we denken aan die bekende poëtische noodkreet van een Zuid-Afrikaans dichter: "Engels, Engels, alles Engels! Engels wat jy sien en hoor. In ons skole, in ons kerke word ons moedertaal vermoor."

Taal maakt deel uit van onze culturele identiteit, taal definieert ons als mens. Sterker nog: taal maakt de mens tot mens.

Taal en menselijkheid

Een klein experiment. We nemen een alom bekende tekst, bijvoorbeeld het eerste artikel van de Universele Verklaringuniversele verklaring van de Rechtenrechten van de Mens:

"mens:
Alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren. Zij zijn begiftigd met verstand en geweten, en behoren zich jegens elkander in een geest van broederschap te gedragen."

Vervolgens bekijken we een paar vertalingen van deze tekst:

Baskisch: "Gizon-emakume guztiak aske jaiotzen dira, duintasun eta eskubide berberak dituztela; eta ezaguera eta kontzientzia dutenez gero, elkarren artean senide legez jokatu beharra dute."

Hongaars: "Minden emberi lény szabadon születik és egyenlő méltósága és joga van. Az emberek, ésszel és lelkiismerettel bírván, egymással szemben testvéri szellemben kell hogy viseltessenek."

Swahili: "Watu wote wamezaliwa huru, hadhi na haki zao ni sawa. Wote wamejaliwa akili na dhamiri, hivyo yapasa watendeane kindugu."

Voor de meeste lezers is dit, denk ik, net als voor mij, een oefening in bescheidenheid: ondanks het feit dat we perfect weten wat deze teksten moeten betekenen (het gaat immers telkens weer om dezelfde tekst!), slagen we er niet in ze te lezen.

En dat is nu net wat we taalverscheidenheid noemen: dat we een perfect gekende tekst kunnen nemen en hem in een andere taal kunnen vertalen, en dat we hem daarmee toegankelijk kunnen maken voor mensen die niet in staat waren het origineel te lezen, maar vooral ook dat we daardoor de tekst volslagen onbegrijpelijk maken voor de lezers van dat origineel.

Dat is een zeldzaam fenomeen in de rest van

mcmarc louwes

Taal is eigen aan de mens, ze definieert zijn mogelijkheden en zijn beperkingen.

de dierenwereld: het communicatiesysteem van bijvoorbeeld honden is lang niet zo uitgebreid en complex als de menselijke taal, maar het is wel universeel te begrijpen. Honden begrijpen elkaar over de hele wereld, en dat zonder ooit aan enige taalcursus te moeten deelnemen. Voor de menselijke soort is de situatie helemaal omgekeerd: onze talen zijn krachtige communicatiemiddelen die delicate nuances en erg complexe gedachten weten uit te drukken, maar ze bezitten niet dezelfde universaliteit als de taal van honden (of van dieren in het algemeen). Taal is eigen aan de mens, ze definieert zijn mogelijkheden en zijn beperkingen.

Dat wil niet zeggen dat alle universaliteit vreemd is aan de menselijke taal: al wie op de hoogte is van de stand van zaken in de taalwetenschap, weet dat er een groot aantal taaluniversalia bestaan. Deze universalia, patronen die steeds weer terugkomen indoorheen de meest uiteenlopende talen, zijn bijzonder interessant voor de algemene taalkunde. Hun bestaan wijst er immers op dat niet alleen het vermogen tot taalgebruik op zich een gedeelde menselijke eigenschap is, maar dat het geestelijk mechanisme dat mensen (grotendeels onbewust) gebruiken om vorm te geven aan hun specifieke talen eveneens universeel is.

Zo is het duidelijk uit taalkundig onderzoek dat bijna alle talen ter wereld in gewone mededelende zinnen het onderwerp een plaats vóór het lijdend voorwerp geven[1]; bovendien plaatst de grote meerderheid het onderwerp vooraan in de zin, vóór het lijdend voorwerp en het werkwoord[2]. Heel concreet wil dit zeggen dat heel veel talen zinnen als “Jan eet een appel” of “Jan een appel eet” gewoon vinden, terwijl maar een handvol talen dat vinden van een zin als “Eet een appel Jan” of “Een appel eet Jan”.

Dat lijkt misschien een banale vaststelling, maar dat is het niet; het lijkt alleen maar evident omdat het beantwoordt aan de intuïtieve verwachtingspatronen van onze geest. Onze menselijke geest.

Plannen

Het is mijn voornemen deze reeks aan te vullen met nog twee artikels.

Het eerste, “‘Taalverscheidenheid als rijkdom: een excursie”, zal de nadruk leggen op het verschijnsel taalverscheidenheid: wat is het dat het voor ons zo moeilijk maakt om een tekst in het Baskisch of het Hongaars te begrijpen, wat maakt die talen vreemd voor ons? Of beter: wat maakt ze zo intrigerend? In feite is dit mijn eigen manier om, als taalkundestudent, ode te brengen aan de rijkdom van de menselijke talenschat; een antropoloog zou dat op zijn manier kunnen doen[3], een literair vertaler of een dichter op nog andere manieren.

In het volgende artikel, dat waarschijnlijk de titelvermelding “taal en menselijkheid” zal meekrijgen, zal ik terugkomen op de universalia en de taal als typisch en algemeen menselijk vermogen. Eens te meer zal de boodschap zijn: taal maakt de mens tot mens.

Maakt dat haar niet kostbaar?

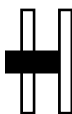
Andreo Peetermans

---

[1] D.w.z.: bijna alle talen verkiezen de woordvolgordes SVO, SOV en VSO, bijna geen enkele OSV, VOS of OVS. (S=onderwerp, O=lijdend voorwerp, V=werkwoord)

[2] D.w.z.: SVO en SOV komen veel vaker voor dat VSO.

[3] Zie bv. het boeiende pleidooi van Daniel Nettle en Suzanne Romaine Uitstervende talen (ISBN 90 450 1053 4).

Same kiel en la aŭtuno 2009, ankaŭ en la aŭtuno 2010 mi vojaĝis al Indonezio por instrui Esperanton en diversaj urboj kaj insuloj, kaj dume esplori pri la historio de la indonezia E-movado. Fine mi instruis al pli ol 600 personoj. Tiu vojaĝo eblis nur danke al pluraj privataj subtenintoj kaj al KAEM, kiuj donacis monon por la disdonitaj indoneziaj ŝlosiloj kaj Poŝamikoj kaj por la vojaĝo. Inter ili estis ankaŭ kelkaj malavaraj flandroj, al kiuj mi ĉi tie aparte volas danki. Jen iom ampleksa raporto! Mi esperas ke ĝi transdonos iom el la etoso kiun mi spertis tie.

Mi alvenis sabate la 25an de septembro en Jakarta, kaj trovis iom poste la prezidanton de Rotaract Jakarta Cosmopolitan, Chicko Chandayo, kiu akompanis min, buse kaj taksie, al la unua kursloko, la Muzeo de la Banko Mandiri (poste mi vidis ke en la sama strato estas pluraj tiaj muzeoj de bankoj... temas precipe pri la nederlanda tempo. Kiam ni poste grupete traveturis la straton, iu lernantino mia rimarkigis al mi tiujn plurajn muzeojn, aldonante ke ne ekzistas muzeo de la korupto...). Ni havis la lecionojn tie, ĉar Rotaract kutime tie kunvenas. La antaŭa prezidantino de la Rotaract-sekcio sciis pri miaj lecionoj kaj estis invitinta min. Kiel kutime pluraj malfruis, do same kutime mi komencis per montrado de ĉapitroj el la DVD “Esperanto estas...” por tiuj kiuj ja venis ĝustatempe. Bedaŭrinde la sono ne estis tre bona en la salono. Fine venis deko da homoj, al kiuj mi donis enkondukon pri Esperanto. Post la fotado kun la flago kaj la alveno de mia gastigontino (kiu venis de kunveno de komencantoj en Jakarta! – kunveno kiu okazas plimalpli ĉiun duan semajnon), pluraj inter ni kuniris al manĝejo por manĝi lokan specialaĵon (nasi uduk, rizon kun kokosa lakto). Post iom da ripozado, mi ankoraŭ butikumis kun la gastigantino, Acy Roesman, kaj ŝia fianĉo (kiam vi legas ĉi tiun artikolon, ili estas jam geedzoj), interalie aĉetante matenmanĝon kaj numeron por la poŝtelefono (necesa afero dum tiaj vojaĝoj, bedaŭrinde). Mi mallonge retumis en interretkafejo, sed estis tiom laca ke jam antaŭ la 22a mi ekdormis. Mia gastigantino tiom arde volis rapide progresi en Esperanto (kiun ŝi ĵus estis eklerninta du tagojn antaŭe) ke ŝi ankoraŭ studis ĝis la unua horo nokte...

Sekvatage evidentiĝis ke ne estas facile alveni ĉe la kursloko, pro tio ke estis senaŭta tago en Jakarta! Nu, ne en la tuta grandega Jakarta, sed jes ĝuste en tiuj ĉefstratoj tra kie ni devis iri buse... Mi proponis lui biciklojn, ĉar da tiuj estis multegaj en la stratoj (kie mi kutime vidas neniun biciklon – pasintjare mi vidis unu en Jakarta – la biciklanto portis gasmaskon), sed tio ŝajnis malbona ideo pro la longa distanco. Estis muzikistoj kaj kantistoj en la strato. Ili ludis dangdut-muzikon, lokan specialaĵon. Ne malfacilas danci laŭ tiu muziko kaj mi kundancis dum unu kanto, post kio mi ricevis salutojn kaj gratulojn de la kundancistoj... amuze. Bedaŭrinde ne facilis ĉar mi kunhavis jam la kofron por la vespera flugo kaj ni ankaŭ ne povis plu prokrasti iri al la kursejo. Ĉar tute ne venis busoj, ni prenis po unu ojek, t.e. motorciklon kiu funkcias kiel taksio. Mi havis matenan kaj posttagmezan grupojn. Kvankam la celo estis ke venu nur homoj kiuj jam havas iun bazan konon (pere de la supre menciitaj kunvenoj), venis ankaŭ novuloj... do mi tamen donis enkondukan lecionon matene. Posttagmeze mi montris parton de “Mazi” kaj poste donis iom da ekzercoj al la komencintoj.
Akompanate de tri lernantinoj, post la lecionoj mi tuj veturis al la flughaveno. Malfruvespere, sed tute bonorde, mi alvenis en Medan, kie mi gastis ĉe Reza Pahlevi, juna memlernanto de E-o. Estis mia unua vizito en Sumatro. Mi tamen ne vidis multon de la insulo, ĉar mi instruis dum du tagoj de frumatene ĝis tagmeze, kaj ankaŭ vespere. Posttagmeze mi precipe komputilumis kaj ripozis... La matena kurso estis en unu el la ŝtataj lernejoj por la lastaj tri jaroj de la mezlernejo. Ĉar estis lundo, okazis la ĉiusemajna flagceremonio. Dum ĝi oni tre solene kaj hisas la flagon, kantas la himnon, laŭtlegas la sendependecdeklaron, kaj aŭskultas kvazaŭpredikon de unu el la instruistoj, ĉi-foje pri disciplino... Li tamen ne tro longe parolis, ĉar volis lasi al mi iom da tempo prezenti min. Kompreneble mi faris tion nur mallonge (kaj daŭrigis kun prezento de Esperanto). Mi interalie substrekis ke en ilia urbo jam en 1952 estis granda grupo da lernantoj de Esperanto, same kiel en pluraj aliaj urboj en la lando, sed ke pro politikaj kialoj la movado ĉesis en la sesdekaj jaroj.

Post la ceremonio (kiu finiĝis per preĝoj), mi havis formalan intervjueton ĉe la direktoro, kiu petis ofi-

cialan leteron kaj volis ke mi ne faru la lecionon politika... Mi sciis ke tio estas ja tikla afero en tiu lando, sed opiniis ke la lernantoj konu la historion (de sia lando kaj de la E-movado...). Estis elektitaj kelkaj klasoj kiuj rajtos sekvi la kurson kun mi (la instruistoj profitis de la okazo kaj malaperis…). Mi gvidis tri grupojn dum po ĉ. unu horo. Sekvatage mi daŭrigis kun la samaj grupoj. Multe ĝojigis min la entuziasmo de la lernantoj en la unuaj vicoj (malantaŭe iom bruis tiuj kiuj malpli interesiĝis…). Post la dua leciono pluraj venis por saluti min laŭ respektplena maniero kaj danki al mi. Kaj jam post la unua leciono kelkaj ekuzis Esperanton en sia Facebook-paĝo....

La vesperojn en Sumatro mi pasigis enkondukante Esperanton al grupeto de membroj de Couchsurfing (gastiga reto). Ne eblis fari multon, ĉar multaj malfruis kaj/aŭ venis nur en unu el la du fojoj kaj necesis uzi ankaŭ la anglan pro la ĉeestantaj eksterlandanoj. Tamen ĉe la fino de la dua vespero ili planis daŭrigi la lernadon.

En la lasta libera posttagmezo miaj gastigantoj kunportis min al palaco kaj al muzeo pri la historio de la regiono. La lasta raja (reĝo), kiu okupis la palacon, estis elektita urbestro, sed intertempe loĝas en malliberejo pro korupto. Kvazaŭ por substreki la “etoson”, la pordisto postulis de ni trioblan pagon ol de aliaj homoj... Sekvamatene mi verkis raporton por mia blogo kaj tuj poste miaj gastigantoj veturigis min al la flughaveno, de kie mi flugis al Batam, insulo apud Singapuro, kie ankaŭ la antaŭan jaron mi instruis Esperanton. Mi unue iris al la lernejo kie laboras mia tiea gastigantino kiel direktorino. Mi atendis ŝin ekstere, ĉar ŝi havis kunsidon. Kiam ankaŭ ŝia edzo venis, ni kune manĝis en la vegetara restoracio apud la lernejo, ambaŭ parto de la granda budhana templo en Batam. Poste al la kursejo. Estis invititaj la fakte ĝis nun malmultaj membroj de Couchsurfing en Batam, kaj ankaŭ miaj gastigantoj sekvis la lecionon. Fine venis deko da homoj, sed bedaŭrinde pluraj malfruis, kio kaŭzis ke mi ne povis doni tiom da klarigoj ol mi planis. Estas ankaŭ interese scii ke en tiu urbo laboras multaj enmigrantoj el Javo, kiuj venas tien nur por labori multe kaj gajni kiel eble plej multe en mallonga tempo, ĉar la salajroj estas pli altaj ol en Javo. Sekve pluraj homoj kromlaboras aŭ havas du laborlokojn, tagan kaj vesperan. Do ne tre facilas igi homojn veni al kurso. Tamen ankaŭ en la sekva tago revenis ses el la lernantoj. Ili surprizis min per siaj tre rapida kompreno kaj interesiĝo.

En tiu dua tago ege pluvis, kio malhelpis ekskurseti, do mi precipe laboris komputile por aranĝi kursojn ktp. Tagmeze mi manĝis kun kolegoj de mia gastiganto. Ili ekinteresiĝis pri Esperanto kaj invitis min kuniri al la apudplaĝa vilaĝo Batu Besar, kie okazis iu ceremonieto por bebo. Tamen, kiam ni alvenis, tiu ceremonio jam estis okazinta frumatene, kaj mi decidis iom promeni kaj foti laŭ la plaĝo. Dum la relative longa revenveturado mi ekinstruis al ili Esperanton (la junulinoj tamen precipe interesiĝis pri la frazo “mi amas vin” kaj jam revis pri eksterlanda edzo…). Revene mi devis haste manĝi kaj iri al la kursejo. Sekvatage mi frumatene pakis kaj, post lasta komuna matenmanĝo, mia gastiganto veturigis min jam reen al la flughaveno...

Alveninte en Jakarta, malgraŭ la insistoj de la taksiŝoforoj ke per buso mi bezonos 2-3 horojn por alveni ĉe la kongresejo, mi tamen prenis buson, kaj post 45 minutoj alvenis ĉe la vasta kongresejaro, kie, laca kaj malsata, mi fine alvenis ĉe la ĝusta kongresejo. Ankoraŭ ne estis multaj homoj, kaj tiuj kiuj estis, preparis sian budon. Mi manĝis kaj preparis la budon de TEVA (Tutmonda Esperantista Vegetarana Asocio). Venis por helpi ankaŭ Alan kaj Jennifer Bishop (el Aŭstralio), kaj Ilia Sumilfia, indonezia esperantistino (ŝi eklernis E-on en 2009 de mi, kaj jam gvidas lecionojn en Jakarta). Dum Alan, Jennifer kaj mi partoprenis la

festan vespermanĝon, Ilia deĵoris ĉe la budo. Poste ni partoprenis ankaŭ la (trolongdaŭran) malferman ceremonion. Malfruvespere mi fine alvenis ĉe mia gastigantino Acy. La 2an de oktobro, Ago-Tagon, ni iris triope, Acy, Ilia kaj mi, al la kongresejo. Multaj homoj, indoneziaj kaj eksterlandaj, vizitis la budon kaj starigis multajn demandojn, interalie pri la ligo inter Esperanto kaj vegetarismo, pri la gramatiko, pri tio ĉu jam ekzistas klubo en Jakarta ktp. Unu el la preterpasantoj ankoraŭ memoris pri tio ke iam li dum kelkaj monatoj lernis Esperanton… Por tiu unua plena kongrestago estis tuj planitaj miaj du prelegoj. Mi komencis per prelego pri TEVA kiel longtempa membro de IVU (International Vegetarian Union). Kompreneble grandan parton mi dediĉis al la demando kio estas Esperanto kaj kial estas utile lerni ĝin. Pro la internacia publiko, mi prelegis en la angla, kiun volontula interpretistino devus traduki al la indonezia. Ŝi tamen ne bone faris sian laboron, do ofte mi mem devis traduki, kio feliĉe ne estis problemo, sed certe estis embarase por ŝi kaj espereble tio almenaŭ montris al la publiko ke vere estus pli facile se ni havus komunan lingvon. Malgraŭ tio mi ankoraŭ sukcesis havi tempon post la prelego kaj montris nian alfabeton sur la granda ekrano. Mi demandis ĉu ili havas demandojn, kaj ĉar neniu tuj havis, mi demandis ĉu ili volas lerni la alfabeton aŭ starigi demandojn, kaj la respondo estis unuanima: la alfabeton... Tio glate funkciis kaj mi daŭrigis kun simplaj frazoj kaj la ciferoj. Venis denove la demando pri Esperanto-klubo en Jakarta. Mia respondo ke tiu estos starigita jam en la morgaŭa vespero aplaŭdigis la publikon.

Post tiu prelego mi devis iri al apuda salono por mia alia prelego, pri “Ĵaŭdo – Vegetara Tago en Gento, Belgio”. Post ĝi finiĝis la kongresa tago. Sekvatage refoje plena tago, kun plenaj salonoj, multaj kiuj informiĝas pri la lingvo ktp. Sed vespere ni kunvenis en manĝplaco en la butikaro Plaza Semanggi, kie la lokaj esperantistoj jam plurfoje kunvenis por kune lerni. Malgraŭ la pluvo tamen venis kvin indoneziaj esperantistoj, du ĵurnalistoj kaj ni tri esperantistoj el eksterlando. Dum la manĝo mi respondis multajn demandojn de la ĵurnalistoj. Post la manĝo kaj intervjuo ni havis kunsidon. Ni priparolis la celojn de la starigota klubo, serĉis nomon por la klubo; estis elektitaj ĝiaj prezidanto (Abdul Haris – voknomo Haris), vicprezidantino (Edwina Roesmayanti – voknomo Acy) kaj sekretariino (Ilia Sumilfia Dewi – voknomo Ilia). Unu el la planoj, krom daŭra komuna studado, estas eldoni bultenon ĉiun trian monaton.

La klubo ricevis, post multe da pensado kaj komuna serĉado, la nomon “Esperiga suno”. Almenaŭ por mi ĝi estas esperiga, ĉar ĝi estas la unua klubo en Indonezio starigita ĉi-jarcente. En tiu vespero mi ricevis alian loĝlokon, nome en la budhana templo. La lastaj du tagoj de la kongreso, dum labortagoj, allogis alian publikon: venis studentoj de la universitato Universitas Indonesia. Grupeto da ili restis sufiĉe longe ĉe nia budo kaj starigis multajn demandojn kaj eklernis kelkajn salutojn. Dum la lastaj horoj de la kongreso mi ricevis fine lokon kie mi rajtis doni unuhoran enkondukan lecionon. Denove mi bezonis du lingvojn, sed Jennifer helpis kaj malgraŭ la malfacilaj cirkonstancoj (jam ne plu estis seĝoj aŭ tabloj en la salono) homoj vere lernis ion. Sekvis la ferma ceremonio, post kiu mi tuj foriris al la stacidomo kaj de tie kun Ilia Sumilfia al Bogor. Ni havis kunsidon en la domo de la veter-

ana esperantisto Rijanto Husadha, kun la memlernanto Pryo Handoko kaj Ajie Bagus Kurnia Thung, kiu laboras en la privata lernejo kie Rijanto ekde la komenco de septembro 2010 instruas Esperanton al Ajie kaj kelkaj aliaj kadruloj kaj pluraj instruistinoj. Ni priparolis la eblecon starigi E-klubon en Bogor. Mi precipe ĝojis pro tio ke mi sukcesis kunvenigi indonezianojn de malsamaj urboj, religioj kaj etnoj, kiuj ne konis unu la alian antaŭe, por kune labori por antaŭenigi Esperanton. Sekvatage mi instruis al la supre menciitaj lernantoj de Rijanto Husadha. Ni starigis la klubon "Ĉielarka revo". Vespere ankoraŭ sekvis alia grupeto, kiu sciis pri la lecionoj pere de Couchsurfing. Rijanto, Ajie kaj mi kune vespermanĝis kaj dume mi multon lernis pri la relativeco de religio en tiu plurreligia sed tamen precipe islama lando. Ajie mem iĝis islamano, dum plejparto de lia familio estas tradicie budhana, kaj lia patrino iĝis katoliko en sia maljunaĝo, ĉar "la katolikoj organizas pli da aktivecoj por maljunuloj" ol la budhanoj...

Ĵaŭde la 7an mi suferis busvojaĝon de Bogor al Bandung (ĉar tie ne estas rekta trajnvojaĝo), kien mi alvenis iomete post la anoncita komenchoro por la kurso en la sama universitato, kie ankaŭ en 2009 mi instruis. Feliĉe Hafizh Mancayo estis sufiĉe atenta por montri pecon el "Mazi" dum oni atendis min. Mi havis du sesiojn, kaj estis la plano post ili fondi klubon, sed por tio venis tro malmulte da homoj. Intertempe mi jam ricevis plurajn mesaĝojn de homoj en tiu urbo, kiuj volas ke mi revenu por ke oni fine starigu la klubon... Vere estas bedaŭrinde ke mi ne havis ekz. almenaŭ tutan semajnon en ĉiu urbo... sed tio simple ne eblis. Jam en la sama vespero mi pluvojaĝis trajne al Semarang. La vojaĝo daŭris ĝis la mateno, kaj mi tuj vizitis indonezianinon kiu iam lernis Esperanton de R.M. Francis Yury. Li tre malregule instruis Esperanton inter 1990 kaj 2007, la jaro en kiu li forpasis, sed ankaŭ multe da lernmaterialo memeldonis, bedaŭrinde de tre malalta kvalito. Mi provis havi iom da informoj de ŝi pri la tiama "movado" en Semarang – kiu verŝajne konsistis el la solaj ne-unuopulaj E-lernantoj en Indonezio en tiu periodo. Mi tranoktis ĉe Elizabeth Yuliani (voknomo Lia) kaj en ŝia domo instruis sekvatage al grupo da studentoj kiuj jam iom eklernis sub la gvido de Imam Prayogo (ankaŭ li kaj Lia, iamaj lernantoj de Francis Yury). Posttagmeze mi buse vojaĝis al Yogyakarta... al mi kara urbo ĉar mi povas tie tranokti ĉe unu el miaj tri paroj de indoneziaj "gepatroj", ĉe kiuj mi alvenis vespere. Dimanĉo, la 10a de oktobro 2010, montriĝis tre bona tago por.... geedziĝi. Pro tiuj festoj ne venis multaj homoj al la kurso. Tamen la deko da homoj bone lernis kaj eĉ elektis prezidanton, portempan sekretarion kaj kasiston inter si. Pro la intertempaj vulkanerupcioj kaj la ĉiutagaj problemoj kaj okupoj, ili tamen ne plu kunvenis por decidi pri la nomo de la klubo kaj plulerni kune. Je la fino de la kunveno alvenis Yohanes Manhitu, memlernanto de Esperanto, kiu jam verkis poemojn kaj frazlibron (parte) en Esperanto. Li konsentis helpi la grupon kaj post la fotado veturigis min motorcikle hejmen, kie ni ankoraŭ babilis sufiĉe longe. En lundo ni vizitis plurajn bibliotekojn por serĉi malnovajn gazetojn kiuj eventuale enhavus informojn pri la iama E-movado en Indonezio, sed ne bonŝancis. Vespere vizitis min kelkaj vegetaranoj/budhanoj kiuj volis havi privatan lecionon pri Esperanto. Mi donacis librojn por la budhana templo kie ili loĝas kaj klarigis kiel ili povas mem lerni, ĉar la "lecionon" interrompis multe da babilado... Jam frumatene mi denove forveturis... per trajno al Surabaya... kien mi alvenis tagmeze. Kun la pezaj sakoj malantaŭe sur motorciklo, miaj brakoj tremis je la alveno pli ol duonan horon poste ĉe la oficejo kaj domo de Aries Budiono. Lia firmaeto "english is easy" (tiel!) organizas privatajn lecionojn de la angla lingvo por infanoj. Sed li estas membro ankaŭ de Couchsurfing kaj tiel ni konatiĝis. Li afable permesis uzon de la malgranda salono por du vesperaj kursoj. Ankaŭ pluraj el la instruistoj de la firmaeto sekvis la kurson, kune kun aliaj membroj de Couchsurfing. Dumtage Aries iom montris al mi la urbon, sed precipe mi vizitis bibliotekon post biblioteko por trovi informojn pri la malnova E-movado en la lando. En unu el tiuj bibliotekoj mi trovis ne la ĝustajn gazetojn sed pruvon pri la movado tiama: Oiei Hiem Hwie, la posedanto de la biblioteko (fakte pli dokumentadcentro pri la historio de la urbo, bazita sur la persona gazetkolekto de la posedanto) iam lernis Esperanton. Sed li ne plu havis ion ajn pri Esperanto, ĉio perdiĝis pro pluraj translokiĝoj. Mi ĝojigis lin per nova indonezia ŝlosilo kaj kontaktigis lin kun alia veterano en Surabaya, Heroa Wibisono. Tiu ĉi venis al mia dua vespera kurso en tiu urbo, kaj ne povis kaŝi siajn

emocion kaj entuziasmon pro la junuloj kiuj eklernis Esperanton. Mi mem, tre laca, tuj ekdormis post tiu leciono, kaj refoje devis frumatene forflugi... (mi ja volis trajne vojaĝi, sed mankis tempo). Helpe de ŝoforo de la laborejo de bona amikino mia, de la flughaveno mi tuj veturis al la nacia biblioteko (kio, laŭ la ĵurnalistoj de la ĵurnalista organizaĵo kiujn mi vizitis en Surabaya devus esti la sola loko en Indonezio kie mi povus trovi la malnovajn indoneziajn gazetojn kiujn mi serĉas). Pro la ege longaj aŭtovicoj la vojaĝo daŭris pli longe ol la ĵusa flugo, sed tamen ni alvenis kaj mi ankoraŭ povis labori kelkajn horojn ĉe mikrofilmitaj gazetoj kaj jes... trovis artikolojn el la 30aj jaroj pri Esperanto (kompreneble ĉar mi jam sciis laŭ kiuj titoloj kaj en kiuj jaroj serĉi pro esplorado de E-revuoj). La sekvan matenon, la 15an de oktobro, mi refoje renkontis Ilia Sumilfia kaj, la unuan fojon, prof. Ravi Ahmad Salim. Li mem eklernis Esperanton nur antaŭ nelonge kaj pro tio ke li verkis pri tio en la interreto, ni trovis lin. Li estis proponinta al mi veni ĉe la universitato kie li instruas matematikon, por prelegi pri Esperanto dum seminario. Estis mia lasta kaj plej granda grupo da aŭskultantoj en Indonezio ĝis nun: pli ol 230 studentoj aŭskultis unue prelegeton pri la graveco de la lingvo por informadikistoj far prof. dr. Rita Johan, kaj poste dum du horoj ricevis enkondukon pri Esperanto, lecioneton kaj prelegon pri la historio de la movado en Indonezio. Pluraj starigis poste demandojn kaj almenaŭ unu el ili ankoraŭ nun sekvas la kurson de la Ĝakarta E-klubo kaj ambicias iri al IJK ĉi-jare... Posttagmeze sekvis plia vojaĝado al la nacia biblioteko, kaj sekvatage mi refoje forlasis la landon.

Pliaj informoj, kaj multaj fotoj troveblas ĉe https://sites.google.com/site/esperantoenindonezio.

Heidi Goes

Veteranoj serĉataj!

Verkinte pri la historio de la Esperanto-movado en Afriko kaj en Indonezio, kaj havonte kvar senlaborajn monatojn (marto – junio 2011) pro parttempaj universitataj studoj, mi intencas uzi la kroman tempon interalie por alia projekto, pli proksima: intervjuoj kun belgaj veteranoj (t. e. tiuj kiuj eklernis Esperanton antaŭ minimume 40 jaroj). La intervjuoj temos pri la eklernado de Esperanto kaj pri la tiama (kaj ĝisnuna) movado kaj ĝia evoluo. Krom la intervjuoj aperos en la planata libro tekstoj surbaze de informoj el E-eldonaĵoj tiutempaj.

Mi alvokas do tiujn kiuj pretas intervjuiĝi kaj tiujn kiuj ankoraŭ havas malnovajn E-revuojn (precipe lokajn/urbajn kiuj ne haveblas en E-bibliotekoj) kiujn mi rajtas pruntepreni por esplorado, kontakti min
pere de heidi.goes#gmail.com,
050/675178 aŭ Assebroeklaan 2,
8310 Brugge.

Bonvolu diskonigi, precipe al tiuj kiuj ekz. ne plu legas revuojn. Antaŭdankon.

Heidi Goes

Uitwisseling leerkrachten kent weinig succes

Sinds een paar jaar bestaat er in Brussel een project waarbij Nederlandstalige leerkrachten les kunnen geven in een Franstalige school en omgekeerd. Het project moet tweetaligheid bij jongeren stimuleren. Dit jaar namen slechts acht scholen deel; twee jaar geleden waren het er nog 38.

(Brussel deze week, 2.12.2010)

Immersieonderwijs vaak elitair

Vooral scholen langs de taalgrens organiseren immersieonderwijs (taalbadonderwijs). Een schaduwkant is dat dit onderwijs vooral nuttig is voor leerlingen die goed studeren en/of thuis tweetalig zijn. Het is dus elitair en verdiept de kloof met zwakkeren.

(Julien Borremans, leraar met ervaring in drie gewesten, Brussel deze week, 2.12.2010)

Vlamingen maken het anderstaligen te gemakkelijk

„Ik woon hier al 18 jaar en mijn kennis van het Nederlands is onvoldoende. Maar wat wil je? Vlamingen maken het ons gemakkelijk door steeds in het Frans te antwoorden."

(Franse gerant van een restaurant aan de kust, Het Nieuwsblad, 14.12.2010)

Meertalig onderwijs

Het Vlaamse onderwijs staat er huiverig tegenover, maar het Atheneum van Sint-Pieters-Woluwe zal vanaf september toch enkele vakken in het Engels geven. Er wordt niet voor Frans gekozen omdat Engels ook al aan universiteiten gebruikt wordt.

(Brussel deze week, 13.1.2011)

Frans leren met gebaren

De leerlingen van het Blankenbergse Sint-Pieterscollege krijgen Frans via een methode met gebaren, het Canadese AIM-systeem, dat speciaal voor deze taal ontwikkeld is.

(Het Nieuwsblad, 22.1.2011)

Talenstudie bij jongeren

Het percentage leerlingen dat twee of meer talen studeert in het hoger secundair onderwijs varieert van 6 % in Groot-Brittannië tot 100 % in Nederland.

(Vacature, 29.1.2011)

Twitter

De rol van Twitter bij revoluties en andere grootschalige gebeurtenissen wordt vaak overdreven. De journaliste Golnaz Esfandiari verwijst naar het oproer na de Iranese verkiezingen in juni 2009. Niemand heeft er zich toen vragen bij gesteld dat de Twitter-oproepen voor manifestaties vooral in het Engels gebeurden, niet in het Farsi. Dit wijst erop dat vooral buiten het land getwitterd werd.

(Der Spiegel, 5/2011, citaat uit „Foreign Policy")

Franse kleuters moeten Engels leren

mcmarc louwes

De Franse president wil kinderen al heel vroeg Engels laten leren. Dit voorstel verbaast, want door een recente onderwijshervorming werden veel taalleraars werkloos. Sommigen zien een verband met de beperkte talenkennis van Sarkozy zelf.

(Het Nieuwsblad, 1.2.2011)

Poolse les in Antwerpen?

De Poolse ambassadeur vraagt lessen Pools te integreren in het Vlaams onderwijs en verwijst hierbij naar Franse voorbeelden en naar een Europese richtlijn. De Vlaamse minister Smet schuift de kwestie voor zich uit.

(Het Nieuwsblad, 2.2.2011)

Esperanto

Grammaticacontrole

Begin 2011 werd versie 1.2 van LanguageTool (of Lingvollo) beschikbaar gesteld. Het is een grammaticacontrole voor OpenOffice (vanaf versie 3.0.1) in verschillende talen, waaronder Esperanto en Nederlands. Installatie en gebruik zijn minder gemakkelijk dan het bericht suggereert, wellicht omdat de doorsnee Esperantospreker meerdere taalversies dooreen gebruikt. Een afzonderlijk artikel zou dus nuttig zijn.

Downloadpagina: www.languagetool.org; Esperanto-hulp: dominiko.livejournal.com/tag/lingvoilo.

(programistoj-respondas)

Nieuw forum voor programmeurs

De site programistoj.net/forumo/ wil een Esperanto-forum bieden voor gebruikers van programmeertalen als C, Delphi, Java..., als aanvulling bij de Yahoo-group „programistoj-respondas” en bij www.ikso.net.

(Vilius Normantas)

DeepDict

DeepDict laat toe om voor meerdere talen, waaronder Esperanto, na te gaan of een bepaalde woordcombinatie mogelijk of gebruikelijk is, bijvoorbeeld of een bepaald voorzetsel past in een uitdrukking.
Registratie is vereist. (gramtrans.com/deepdict/)

Nóg een dag in het Pajottenland

Op zondag 10 april 2011
zal de Vlaamse Esperantobond opnieuw een wandeling leiden in de regio Gooik/Roosdaal.

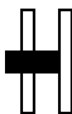
We komen om **14 uur** samen op de parking van herberg Den Haas en maken dan een nieuwe wandeling in de streek Gooik/Roosdaal. Een gids zal in het Esperanto (en desgewenst ook in het Nederlands) uitleg geven over de plantjes die dan reeds in bloei staan. Dus ook niet-esperantisten zijn welkom. Het einde is voorzien rond **17.00 uur.**

Praktisch:

Voor wie met de bus vanuit Brussel komt: samenkomst om 13.26 aan de halte Pamel Schoon Verbond (Belle Alliance) op de Ninoofsesteenweg (N8), aan het kruispunt met de Koning Albertstraat. (De bus vertrekt om 12.50 uur van de halte De Brouckère te Brussel.)

Voor wie rechtstreeks met de wagen komt: het adres is van het vertrekpunt is Wijngaardbosstraat 6, 1755 Gooik.

Prijs: De wandeling is gratis.
Inschrijven: Een officiële inschrijving is niet nodig. Toch hadden we graag geweten hoeveel personen we mogen verwachten. Gelieve daarom een eenvoudig berichtje te sturen aan <lodchjo☺yahoo.com> om uw deelname te melden en of je met het openbaar vervoer komt. Indien je niet over e-mail beschikt, mag je bellen naar Lode Van de Velde op 0478.210.279.

Tenzij anders vermeld zijn alle vergaderingen gratis en voor iedereen toegankelijk. Let wel dat de meeste activiteiten in het Esperanto doorgaan. Uiteraard zijn we steeds bereid geïnteresseerde bezoekers in het Nederlands te woord te staan.

ANTWERPEN – Groep "Esperanto-Antwerpen"

http://esperanto-antwerpen.weebly.com/

Alle programma's hebben plaats in het Esperanto-huis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het club-lokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Iedereen is welkom.

Elke vrijdagavond is er een bijeenkomst. Het programma zal tijdig verschijnen op volgende webstek: http://esperanto-antwerpen.weebly.com/

4 maart 2011: Manuel Halvelik: "Grondslagen van de Wiskunde in een revolutionair nieuw perspectief." Eerste van een reeks van drie voordrachten over: De Theorie van Alles (in het Nederlands!)

11 maart 2011: Lode Van de Velde kookt voor ons veganistisch en zal uitleggen "Hoe en waarom veganistisch eten."

18 maart 2011: Diemante Aniiene (Litouwen/België): De geschiedenis van Litouwen

25 maart 2011: Bernard-Regis Larue: 'Zal de hemel op onze kop vallen?' We zullen de wereld van de meteorieten onderzoeken. Eerst historisch, vervolgens zullen we de verschillende soorten van meteorieten zien, en hoe specialisten ze herkennen. We komen ook te weten vanwaar ze komen en hoe we iets van hun afkomst kunnen zeggen. Maar de stenen vertellen ook veel over onze eigen oorsprong. Wonderbaarlijke en mooie verhalen!

1 april 2011: Eduard Borsboom (Nederland) In 2010 verzorgde het Internationaal Esperanto Instituut de 6e uitgave van het "Conversatie Woordenboek", het boek dat Andreo Cseh schreef in 1930.Ed toont het ons, bespreekt de inhoud en vertelt over de probleempjes rond de heruitgave. Na de pauze vergast Els van Dijk (Nederland) ons op een quiz.

8 april 2011: Manuel Halvelik:Grondslagen van de Microcosmos in een revolutionair nieuw perspectief (in het Nederlands!)

15 april 2011: Jakvo Schram: Tien opeenvolgende SAT- congressen boden de gelegenheid 6 landen 'achter' het ijzeren gordijn te bezoeken. Communistische landen die genoten van het arbeiders paradijs, of de hel van Stalin? Welke sporen bleven er voor de Antwerpse jongen?

22 april 2011: Maritza Gutiérrez (Cuba): spreekt over José Marti, schrijver en dichter.Maritza schreef een boek over hem: "Van daar waar de palmen groeien" De opvatting van Marti: "Het vaderland is de mensheid' is een zeer geldige basis in het Cuba van nu.

29 april 2011: Ivo Durwael: "De komplexiteit van de menselijke taal "Taal is veel meer dan woorden, grammatika en zinsbouw.Weinig mensen hebben inzicht in de komplexiteit van het leren van een taal. Is het Esperanto zoveel gemakkelijker? Met behulp van een 50 projecties, zal Ivo voorbeelden geven van de wispelturigheden en eigenaardigheden van het Nederlands en zal tegelijk vermelden waar Esperanto gemakkelijker is en waar niet.

BRUGGE

Hou onze webstek www.esperanto-brugge.weebly.com in het oog voor de komende activiteiten of vraag meer informatie via: heidi.goes#gmail.com.

BRUSSEL – Esperantista Brusela Grupo

http://users.belgacom.net/EBG

Opgelet: nieuwe vergaderplaats: gebouw Van Maerlant, op de hoek van de gelijknamige straat en de Belliard-straat, tegenover het Leopoldpark, dicht bij metrostation Maelbeek.
Aangezien dit gebouw tot de Europese Instellingen behoort, is er een vrij strenge controle. Bezoekers gelieven zich op voorhand aan te melden.

Info: Hélène Falk, Eikenlaan 7, 1640 Sint-Genesius-Rode, tel.: 02 358 42 14, helene.falk#skynet.be

GENT – La Progreso

http://www.esperanto.be/gent

Woensdag 9 maart: "Librovespero", wie een interessant boek las en er met de leerlingen van de cursus over van gedachten wil wisselen, is steeds welkom.

Vrijdag 25 maart: Lydia Buyst brengt een presentatie van lentebloemen om de wandeling van zondag 10 april te Gooik voor te bereiden en te promoten (zie elders in dit nummer).

Vrijdag 22 april: Jacques Schram vertelt over “Emoties tijdens SAT-congressen”, ervaringen met mensen uit Oost-Europa die zich bevrijd hebben van de “Arbeidersparadijzen” tijdens het communistisch regime.

KALMTHOUT - La Erikejo

http://users.telenet.be/La.Erikejo/Index.htm

17 maart 2011: We maken kennis met de Passiespelen van Oberammergaù in 2010. Deze spelen vinden slechts plaats om de 10 jaar. Voordracht gebracht door Maria en An Wils.

21 april 2011: We maken de laatste voorbereidingen voor het 40-jarig jubileum (in Tearoom De Raaf)

KAPELLE – Esperanto-Grupo “Meza Zelando”

Voor onze avonden, de laatste vrijdag van de maand om 19.30 u., worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Inlichtingen over programma en plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (0113) 34 15 63 of Rie en Kees Dentz, tel.: (0118) 61 48 34.

LEUVEN - Esperanto 3000

http://www.esperanto.be/esperanto3000

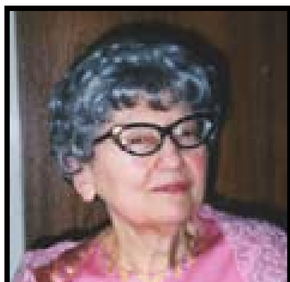
9 maart 2011: Vespero 3000: toneel
13 april 2011: Vespero 3000: Voorstelling van de uitgeverij “Monda Asocio Socia” + Algemene ledenvergadering

OOSTENDE - La Konko

Meer info: Marc Cuffez, voorzitter via 0486 362365 of marc.cuffez#telenet.be; Flory Witdoeckt, ondervoorzitter via 059 702914 of flory2#witdoeckt.be
- Cursus voor gevorderden: elke maandag 14.30-16.30: niet op 7/3, 11-18-25/4
- Gespreksavond voor gevorderden:
op woensdagen : 9 en 23/3 en 27/4

TIENEN – La Hirundo

http://home.tiscali.be/lahirundo/
I*nfo:* Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen.
Tel en fax: 016 / 81 52 46, bert.boon#skynet.be

MEMORE AL GLORIA LEIBOVITCHE

En la 13a de januaro 2011 trankvile forpasis Golda Leibovitche en la maljunulejo « Ten Clercken » en Antwerpen. La esperantistoj konis ŝin sub la voknomo Gloria, ĉar ŝi iam tiel prezentis sin. Ŝi naskiĝis en Smirno (Turkio) je la 29a de januaro 1922.

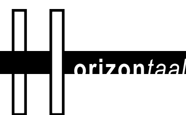
Ŝi estis judino, sed ŝiaj gepatroj havis la iranan naciecon. Ŝi mem rakontis ke ŝia familio devenas el Rumanio, sed jam dum la dua mondmilito ili loĝis en Antverpeno. Ŝi mem akiris belgan naciecon. Sed ŝi tre diskretis pri personaj donitaĵoj.

Kun tia junula vivo facile kompreneblas ke ŝi ekinteresiĝis pri la internacia Esperanto-vivo. Ŝi fariĝis membro de la Esperanto-klubo en Antwerpen en 1950. Ŝi malofte partoprenis la lokajn kunvenojn, sed ege ĝuis internaciajn renkontiĝojn kaj kongresojn. Ŝia nura familiano estis kuzo en suda Francio, kun kiu ŝi foje telefonis. Sed ofte ŝi menciis ke la esperantistaro estas ŝia familio.

Ŝi flue parolis plurajn lingvojn, estis ege observema, inteligenta, havis elefantan memorkapablon kaj konservis tiujn ecojn ĝis mallonge antaŭ sia forpaso. Sed en la lastaj dek jaroj, ŝi fizike kadukiĝis. Iom post iom ŝi blindiĝis kaj evidente ne plu povis partopreni la internacian Esperantovivon. Tial ŝi perdis rilatojn kun la plimulto de la personoj kiuj konis ŝin. Fine la nuraj kontaktoj kiuj restis estis kelkaj homoj de la loka Esperantoklubo kaj de la protestanta eklezio. Post vivlonga serĉado, ŝi trovis iom da paco kaj fido en tiu ĉi eklezio kaj ankoraŭ baptiĝis antaŭ unu jaro.

La entombigan ceremonion en la 24a de januaro eestis 5 reprezentantoj de la protestanta eklezio kaj 9 membroj de La Verda Stelo en Antwerpen. Dini van Os nome de la protestanta komunumo kaj Ivo Durwael nome de la esperantistaro skizis ŝian personecon kaj rakontis kelkajn personajn travivaĵojn.

Ŝi testamentis siajn havaĵojn al Flandra Esperanto-Ligo kaj petis diskonigi tion al la samideanaro kiel instigo.

Contactadressen in Vlaanderen

ANTWERPEN *Esperanto-Antwerpen*, p/a Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00,
E-post: esperanto-antwerpen#esperanto.be
BRUGGE *Paco kaj justeco*, Heidi Goes, Assebroeklaan 2, 8310 Brugge, tel. (0)50 675178 , heidi.goes#gmail.com
BRUSSEL H. Falk, Eikenlaan 7, 1640 St.-Genesius-Rode, tel. 02 358 42 14, E-post: helene.falk#skynet.be
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77, E-post: gent#esperanto.be
KALMTHOUT *La Erikejo*, Mireille Smet-Storms op 03 666 83 19 of via mireillestorms#hotmail.com
KORTRIJK *La Konkordo* P. Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30. E-post: piet.glorieux#gmail.com
- Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96.
LEUVEN *Esperanto 3000* Roger Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: 010 86 01 12. E-post: rogergoris#unitedtelecom.be.
LIMBURG *Limburgse Esperantovereniging* H. Schutters, Panhovenstraat 10, 3930 Peer, tel.: 011 63 55 92. E-post: henri.schutters#skynet.be.
LONDERZEEL Frederik Van den Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65.
E-post: comite.jean.pain#skynet.be.
OOSTENDE *La Konko* Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, 8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65 (gsm)
ROESELARE / TIELT zie KORTRIJK
TIENEN *La Hirundo* <http://www.lahirundo.be>
Info: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen,Tel en fax: 016 / 81 52 46, e-post: post#lahirundo.be
TURNHOUT Maria Dom, e-post: de.groot-dom#telenet.be

Contactadressen in Nederland

ALKMAAR Afdeling Alkmaar. Bert Klijn, Klipper 119, 1721 GW Broek op Langedijk, Tel 0226-314183, E-post: esperanto.alkmaar#gmail.com
ALMELO G.C.A.M. Dercks, Molenstraat 20, 7607 AL Almelo. Tel. 0546 819403.
APELDOORN: Mevr. A. Schouten, Dintel 20, 733 MC Apeldoorn. Tel. 055 5332923.
BEVERWIJK *Stelrondo* R. Moerbeek, Zwaansmeerstraat 48, NL-1946 AE Beverwijk, tel.: (0251) 23 10 79.
DEN HAAG *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77.
DEN HELDER *Contact:* Kruiszwin 1205, NL-1780 LE Den Helder.
DEVENTER zie ALMELO.
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 211 41 62.
ENSCHEDE Corrie Kwantes, Marnixstraat 57, 2023 RB Haarlem, Tel 023-5276561.
GRONINGEN *Esperantocentrum*, T.W.S. Mansholtstraat 25, NL-9728 MC Groningen, tel.: (050) 527 45 72.
HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 524 57 13.
HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (0492) 54 44 72.
'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.
LEIDSCHENDAM-VOORBURG: M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel.: (070) 38635 29.
E-post: marjet.erasmus#zonnet.nl
ROTTERDAM *Merkurio* P. Schuil, Park Vossendijk 331, 3192 XG Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.
TANEF/*La Migranto* Aad Demmendaal-o/d Brouw, Boekenrode 11, NL-3085 JA Rotterdam.
TERNEUZEN Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.
VOORBURG: zie Esperantogroep LEIDSCHENDAM-VOORBURG
ZAANDAM J.K. Hammer Taxusstraat 7, 1505 AA Zaandam
Tel 075-6166931. E-post: ko.hammer#planet.nl
ZEELAND S.P. Smits, Lange Noordweg 3, 4453 RC 's-Heerenhoek, Tel 0113-351456. E-post: spsmits#hotmail.com
ZEEUWS-VLAANDEREN: Det Koning, van Speykstraat 19, 4535 BN Terneuzen, tel.: 0115 – 694 670, E-post: det#digitalplaygrounds.com

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra EsperantoLigo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00, Fax.: 03 233 54 33.
Epost: info#fel.esperanto.be. Internet: www.esperanto.be
Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging / Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00
Epost: fleja#esperanto.be.
ILEI-Belgio: Iwona Kocieba, Graaf de Fienneslaan 54, BE-2650 Edegem, iwona.kocieba#telenet.be
Esperanto Scoutsvereniging/Skolta EsperantoLigo (SEL)
Stein Hautekees, Rue des Rèches 20, B-5530 Yvoir, post#sel-belgio.be Zie ook: www.sel-belgio.be
Association pour l'Esperanto, p/a Marcel Delforge, rue des Glacières 16, B6001 Charleroi (Marcinelle). Tel.: + fax: 071 43 14 13.
Epost: mardelforge#brutele.be.
Belga Esperanto Fervojista Asocio (Spoorwegesperantisten), Lucien De Sutter, Frère Orbanstraat 210, 8400 Oostende. Tel:059 50 18 25.
Esperanto Nederland, secretaris, p/a Ineke Emmelkamp, Arubastraat 12, 9715 RW Groningen, T: 050-5718842, E: sekretario#esperanto-nederland.nl
Hoofdkantoor van de Esperanto WereldVereniging/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL3015 BJ Rotterdam, tel.: 00 31 10 436 10 44. Epost: uea#inter.nl.net.

Bestuursleden van FEL

Voorzitter:	**Lode Van de Velde, Hof Van Tichelen 20/3, 2020 Antwerpen, 03/899.08.73, lodchjo#yahoo.com**
Ondervoorz.:	**Flory Witdoeckt, Wapenplein 17 - 8, 8400 Oostende, 059/70.29.14,** flory2#witdoeckt.be
Penningm.:	**Bart Demeyere, Albert Dyserynckstraat 28, 8200 Brugge bart.demeyere#esperanto.be**
Secretaris:	**Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, 8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65, marc.cuffez#telenet.be**
Bestuurslid:	**Walter van den Kieboom, Wapenplein 17 - 8,, 8400 Oostende, 059/70.29.14**
Bestuurslid:	**Helena Van der Steen, Turnhoutsebaan 459, 2140 Borgerhout, h.vdsteen#scarlet.be**
Bestuurslid:	**Yves Nevelsteen, Maaltebruggestraat 165a, 9000 Gent. Tel. 09/3307156, yves#ikso.net**

ISSN-0772-540X afgiftekantoor Antwerpen X
Tweemaandelijks tijdschrift

Kiel Vaglumo

Willem Elsschot

Vaglumo
Willem Elsschot

Antaŭ 50 jaroj mortis Willem Elsschot, unu el la plej famaj flandraj verkistoj de la pasinta jarcento. Okaze de tiu jubileo, Flandra Esperanto-Ligo eldonis la verkon “Kiel Vaglumo” (Het dwaallicht) en traduko de Bert Boon.

“Kiel Vaglumo” estas aspekte maldika libro 56-paĝa, sed enhave ĝi estas novelo plurtavola ... La tavoloj sin kaŝas, ĝis la leganto atingas iun tavoloŝlosilon, kiun li nur per tre atenta legado malkovros.

Eldonjaro: 2010
Tradicia bindita versio: formato 135 x 205 mm, 56 paĝoj, ISBN: 978-90-77066-45-4;
prezo ĉe FEL: 10,00 EUR + afranko.

Flandra Esperanto-Ligo, Frankrijklei 140, Antwerpen, Belgio.
Rete: www.retbutiko.net - retbutiko#fel.esperanto.be